

Tisková zpráva

Občané o situaci ve světě a o působení klíčových aktérů na ni – červen 2019

- ⊙ Relativně nejpříznivěji lidé hodnotí situaci ve světě, pokud jde o ekonomiku, spíše příznivě než nepříznivě vnímají i situaci ohledně mezinárodních vztahů.
- ⊙ Spíše nepříznivě je hodnocena situace ve světě z hlediska bezpečnosti, řešení konfliktů a řešení globálních problémů v oblasti životního prostředí.
- ⊙ Vliv působení vybraných aktérů na vývoj politické a bezpečnostní situace ve světě je obecně příznivěji vnímán v případě nadnárodních organizací nebo struktur než při hodnocení působení jednotlivých států.
- ⊙ Z hlediska působení na ekonomické situace ve světě je nejpříznivěji vnímáno Německo, na druhém místě z hlediska podílu příznivého hodnocení figuruje Evropská unie.

Zpracoval:

Jan Červenka

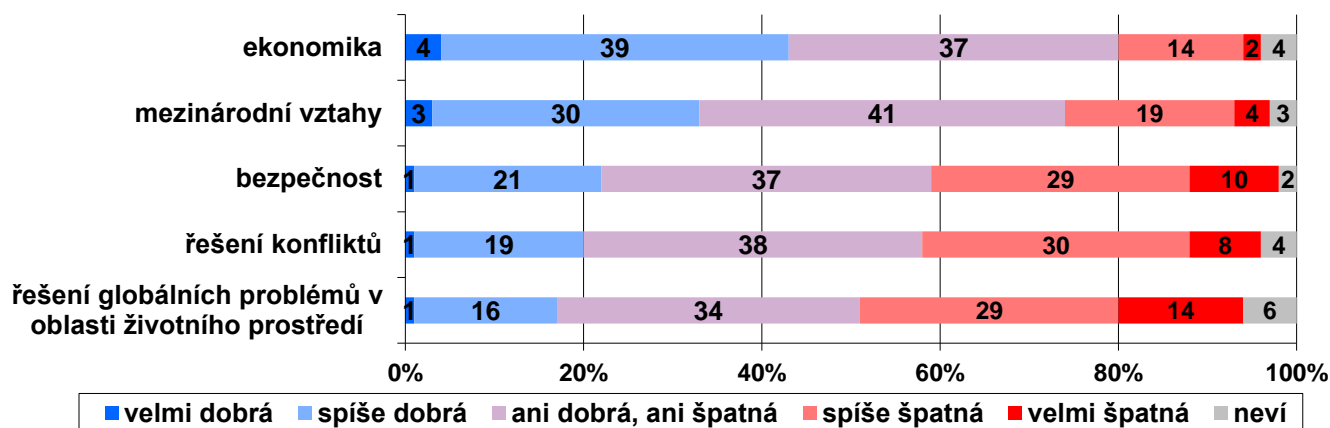
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 586; e-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

V červnovém šetření CVVM SOÚ AV ČR položilo všem dotázaným několik otázek týkajících se hodnocení současné situace ve světě, pokud jde o mezinárodní vztahy, ekonomiku, bezpečnost, řešení konfliktů či řešení globálních problémů v oblasti životního prostředí, a hodnocení působení vybraných významných aktérů (států či organizací), kteří mají podstatný vliv na vývoj celkové politické a bezpečnostní situace ve světě a na vývoj celkové ekonomické situace v globálním měřítku.

Graf 1: Hodnocení situace ve světě ve vybraných oblastech¹ (%)

Pozn.: Položky v grafu jsou řazeny sestupně podle velikosti podílu příznivého hodnocení.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 8. – 17. 6. 2019, 1024 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

¹ Otázka: „Jak byste hodnotil současnou situaci ve světě, pokud jde o a) mezinárodní vztahy, b) ekonomiku, c) bezpečnost, d) řešení konfliktů, e) řešení globálních problémů v oblasti životního prostředí.“

Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 1, relativně nejpříznivěji čeští občané hodnotí situaci ve světě z hlediska ekonomiky, kterou více než dvě pětiny (43 %) z nich hodnotí jako dobrou, přičemž 4 % jako „velmi dobrou“ a 39 % jako „spíše dobrou“. Naopak jako špatnou situaci ve světě, pokud jde o ekonomiku, vnímá jen necelá šestina (16 %) oslovených, v tom 2 % jako „velmi špatnou“ a 14 % jako „spíše špatnou“. Necelé dvě pětiny (37 %) zvolily odpověď „ani dobrá, ani špatná“, zbývající 4 % uvedla, že neví.

O něco méně příznivě, ale stále ještě s určitým převisem pozitivního hodnocení nad hodnocením negativním, vyznívá posouzení situace ve světě v případě mezinárodních vztahů. Z tohoto pohledu je situace ve světě jako dobrá hodnocena třetinou (33 %) dotázaných, v tom 3 % ji hodnotí jako „velmi dobrou“ a 30 % jako „spíše dobrou“, naopak jako špatná se tato situace jeví necelé čtvrtině (23 %) českých občanů, když 19 % ji označilo za „spíše špatnou“ a 4 % za „velmi špatnou“. Střední variantu hodnocení „ani dobrá, ani špatná“ zvolily zhruba dvě pětiny (41 %) respondentů, zbývající 3 % odpověděla, že neví.

U ostatních zkoumaných oblastí již negativní hodnocení převažovalo nad pozitivním, přičemž podíl příznivého hodnocení se pohyboval zhruba okolo jedné pětiny a podíl nepříznivého hodnocení byl okolo dvou pětín. Konkrétně situaci ve světě z hlediska bezpečnosti jako dobrou hodnotí 22 % českých občanů (1 % „velmi dobrá“, 21 % „spíše dobrá“), jako špatnou ji vnímá 39 % občanů (10 % „velmi špatná“, 29 % „spíše špatná“), jako „ani dobrou, ani špatnou“ ji vidí 37 % a 2 % se nedokázala rozhodnout. Situaci ve světě z hlediska řešení konfliktů jako dobrou vidí 20 % dotázaných (1 % „velmi dobrá“, 19 % „spíše dobrá“), jako špatnou 38 % (8 % „velmi špatná“, 30 % „spíše špatná“), jako „ani dobrou, ani špatnou“ rovněž 38 % a 4 % se k této položce nevyjádřila. Relativně nejhůře, i když v porovnání s oběma předchozími položkami jen nevýrazně hůře lidé hodnotí situaci ve světě, pokud jde o řešení globálních problémů v oblasti životního prostředí, kde situaci jako dobrou hodnotí 17 % dotázaných (1 % „velmi dobrá“, 16 % „spíše dobrá“), jako špatnou ji vnímá 43 % občanů (14 % „velmi špatná“, 29 % „spíše špatná“), jako „ani dobrou, ani špatnou“ ji vidí 34 % a 6 % se nedokázalo rozhodnout a uvedlo, že neví.

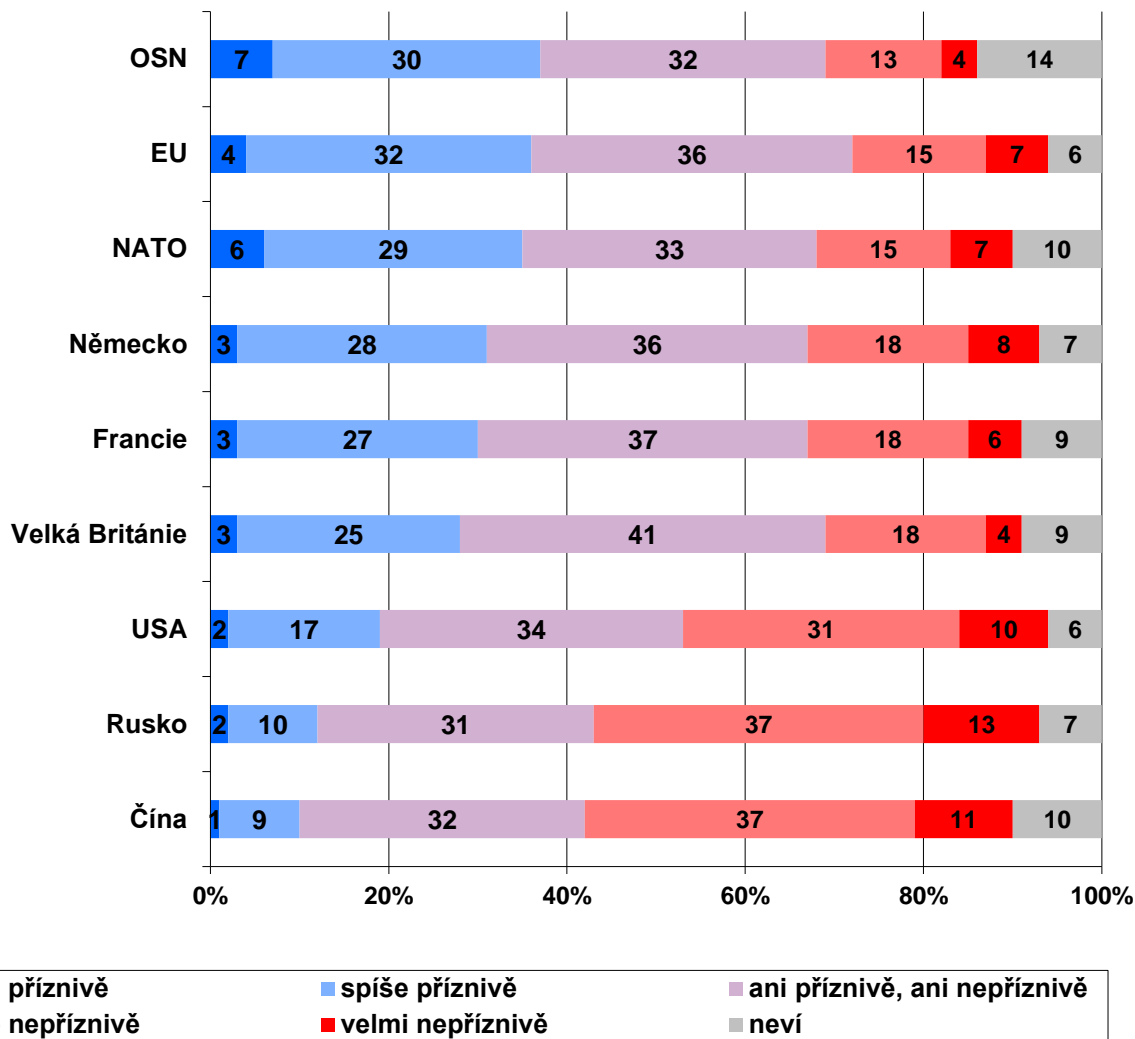
Podrobnější analýza ukázala, že z hlediska věku lidé od šedesáti let výše poněkud skeptičtější hodnotí situaci z hlediska mezinárodních vztahů a řešení konfliktů. Ve všech oblastech situaci hůře hodnotí ti, kdo považují životní úroveň své domácnosti za špatnou, lidé s dobrou životní úrovní pak významně lépe hodnotí situaci ve světě, pokud jde o ekonomiku a rovněž o bezpečnost. S výjimkou situace ve světě z hlediska řešení globálních problémů v oblasti životního prostředí hodnocení situace vždy pozitivně korelovalo se spokojeností s životem a s hodnocením ekonomické situace v ČR. Pravolevé politické členění se v hodnocení významněji promítlo pouze v případě hodnocení situace ve světě z hlediska ekonomiky, když příznivěji tuto situaci hodnotili ti, kdo se jednoznačně hlásí na pravici, zatímco skeptičtější hodnocení vyjadřovali jednoznačně levicově vyhranění respondenti. K situaci ve světě z hlediska ekonomiky a bezpečnosti se pak relativně skeptičtější stavějí lidé, kteří se podle vlastního vyjádření „vůbec nezajímají o politiku“. Příznivěji globální situaci z hlediska ekonomiky hodnotí Pražané.

Další otázka se věnovala hodnocení působení vybraných aktérů na vývoj politické a bezpečnostní situace ve světě. Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 2, obecně příznivěji dotázaní hodnotili v tomto ohledu vliv nadnárodních organizací nebo struktur než působení jednotlivých států. Relativně nejlépe je zde hodnoceno působení OSN, jejíž vliv 37 % občanů vnímá jako více či méně příznivý (7 % „velmi příznivě“, 30 % „spíše příznivě“), přibližně šestina (17 %) jako nepříznivý (4 % „velmi nepříznivě“, 13 % „spíše nepříznivě“) a necelá třetina (32 %) jako neutrální při asi sedmině (14 %) nerozhodnutých. Trochu hůře a navzájem dosti podobně je hodnoceno působení Evropské unie a NATO s prakticky identickým podílem negativního hodnocení převyšujícím jednu pětinu (22 %, v tom 7 % „velmi nepříznivě“ a 15 % „spíše nepříznivě“), s podílem příznivého hodnocení převyšujícím lehce jednu třetinu (36 % u EU, 35 % u NATO), což je srovnatelné s hodnocením OSN, a s podílem hodnocení „ani příznivě, ani nepříznivě“ na úrovni jedné třetiny v případě NATO (33 %) či lehce nad ní v případě EU (36 %).

Mezi státy pak relativně nejpříznivěji a navzájem dosti podobně jsou hodnoceny Německo (31 % příznivě, 36 % neutrálně, 26 % nepříznivě) a Francie (30 % příznivě, 37 % neutrálně, 24 % nepříznivě), za nimiž jen s nepatrným odstupem z hlediska výše podílu příznivého hodnocení a při rovněž mírně nižším podílu nepříznivého hodnocení skončila Velká Británie (28 % příznivě, 41 % neutrálně, 22 % nepříznivě). V případě USA je odstup již výraznější, přičemž v hodnocení převažuje negativní ohlas nad pozitivním, když příznivě vliv USA na politickou a bezpečnostní situaci ve světě vnímá necelá pětina (19 %) lidí, nepříznivě přibližně dvě pětiny (41 %) a asi třetina (34 %) „ani příznivě, ani nepříznivě“. Relativně nejhůře jsou pak ze zkoumaných aktérů, pokud jde o působení na vývoj politické a bezpečnostní situace ve světě, hodnoceny Rusko s Čínou s podílem příznivého hodnocení okolo jedné desetiny (12 %

Rusko, 10 % Čína), s podílem nepříznivého hodnocení na úrovni jedné poloviny (50 % Rusko, 48 % Čína) a s necelou třetinou neutrálního hodnocení (32 % Čína, 31 % Rusko).

Graf 2: Hodnocení působení vybraných aktérů na vývoj politické a bezpečnostní situace ve světě² (%)

Pozn.: Položky v grafu jsou řazeny sestupně podle velikosti podílu příznivého hodnocení.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 8. – 17. 6. 2019, 1024 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

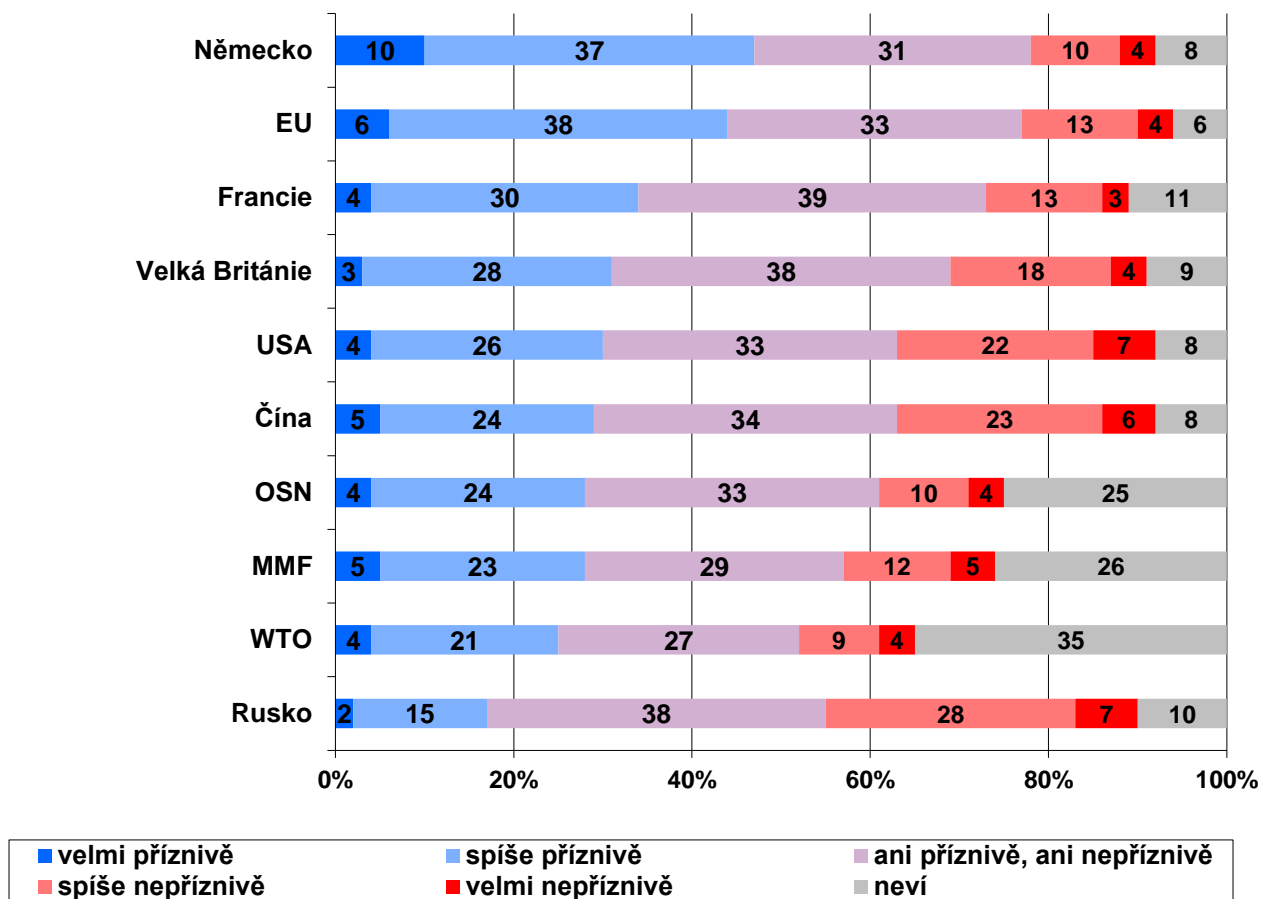
Podrobnější analýza ukázala, že hodnocení působení všech zkoumaných aktérů pozitivně koreluje s hodnocením situace ve světě, pokud jde o mezinárodní vztahy, bezpečnost, řešení konfliktů a v menší míře i pokud jde o ekonomiku a řešení globálních problémů v oblasti životního prostředí. Hodnocení jednotlivých aktérů spolu navíc většinou koreluje navzájem, přičemž výraznou výjimkou je zde hodnocení Ruska. To vykazuje pozitivní korelaci s hodnocením působení Číny, USA a v menší míře i Velké Británie, ale v případě Francie, Německa, OSN, NATO a

² Otázka: „Jak byste hodnotil působení následujících aktérů na vývoj politické a bezpečnostní situace ve světě? a) Evropská unie, b) Spojené státy americké, c) Čína, d) Rusko, e) Velká Británie, f) Francie, g) Německo, h) Severoatlantická aliance (NATO), i) Organizace spojených národů (OSN).“

EU je tato korelace výrazně narušena a prakticky eliminována protichůdnou tendencí vyplývající z polarizace na ose prozápadní versus protizápadní orientace, což se projevuje vysokou kritičností části těch, kdo příznivě hodnotí „západní“ aktéry, vůči Rusku, a naopak v příznivém hodnocení Ruska ze strany části těch, kdo kriticky hodnotí působení NATO, EU a západních zemí na politickou a bezpečnostní situaci ve světě. U Číny se analogická tendence objevila rovněž (nejsilněji v konfrontaci s hodnocením působení NATO), ovšem v podstatně méně vyostřené podobě, která nepřevážila vliv faktoru souladu hodnocení působení dílčích aktérů s hodnocením politické a bezpečnostní situace ve světě jako takové.

S výjimkou Ruska a Číny se hodnocení působení všech vybraných aktérů zlepšuje spolu se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti a s rostoucí spokojeností s vlastním životem. Z hlediska politické orientace se hodnocení všech „západních“ aktérů a OSN zlepšuje ve směru od levice k pravici, v případě Ruska a Číny se naopak zhoršuje.

Graf 3: Hodnocení působení vybraných aktérů na vývoj ekonomické situace ve světě³ (%)

Pozn.: Položky v grafu jsou řazeny sestupně podle velikosti podílu příznivého hodnocení.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 8. – 17. 6. 2019, 1024 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

³ Otázka: „Jak byste hodnotil působení následujících aktérů na vývoj ekonomické situace ve světě? a) Evropská unie, b) Spojené státy americké, c) Čína, d) Rusko, e) Velká Británie, f) Francie, g) Německo, i) Organizace spojených národů (OSN), j) Mezinárodní měnový fond, k) Světová obchodní organizace (WTO).“

Poslední otázka bloku podobným způsobem jako v předchozím případě zkoumala působení vybraných aktérů na vývoj ekonomické situace ve světě. Z výsledků zachycených v grafu 3 plyne, že výrazně nejlépe je v tomto ohledu hodnoceno Německo s podílem příznivého hodnocení blížícího se jedné polovině (47 %, v tom 10 % „velmi příznivě“ a 37 % „spíše příznivě“), podílem nepříznivého hodnocení na úrovni jedné sedminy (14 %) a 31 % neutrálního hodnocení. Na druhém místě z hlediska podílu příznivého hodnocení figuruje Evropská unie s více než dvěma pětinami (44 %) těch, kdo její působení na vývoj ekonomické situace ve světě vnímají pozitivně, asi šestinou (17 %) těch, kdo působení EU v tomto ohledu hodnotí negativně a třetinou (33 %) hodnotících toto působení „ani příznivě, ani nepříznivě“. Na třetím místě s poměrně citelným odstupem je Francie, u níž příznivé hodnocení tvoří již jen zhruba třetinu (34 %), nepříznivé činí pouze 16 %, což je srovnatelné s EU i Německem, a neutrální postoj se blíží dvěma pětinám (39 %). Za Francií jen s lehce nižšími podíly příznivého hodnocení, ale při významně vyšším podílu negativního hodnocení figurují tři země – Velká Británie (31 % příznivě, 38 % neutrálně, 22 % nepříznivě), Spojené státy (30 % příznivě, 33 % neutrálně, 29 % nepříznivě) a Čína (29 % příznivě, 34 % neutrálně, 29 % nepříznivě). Po nich pak následují v těsném sledu podle velikosti podílů příznivého hodnocení, ale zároveň s podstatně nižšími podíly negativního hodnocení, relativně nižšími podíly neutrálního hodnocení a vysokými podíly odpovědi „neví“ tři nadnárodní organizace – OSN (28 % příznivě, 33 % neutrálně, 14 % nepříznivě), Mezinárodní měnový fond (28 % příznivě, 29 % neutrálně, 17 % nepříznivě) a Světová obchodní organizace (25 % příznivě, 27 % neutrálně, 13 % nepříznivě). Relativně nejhůře pak dotázaní hodnotili v případě vývoje ekonomické situace ve světě působení Ruska, jež příznivě vnímá jen šestina (17 %) oslovených, naopak nepříznivě více než třetina (35 %) a neutrálně bezmála dvě pětiny (38 %).

Z podrobnější analýzy vyplynulo, že hodnocení působení jednotlivých aktérů na vývoj ekonomické situace ve všech případech pozitivně koreluje s hodnocením situace ve světě, pokud jde o ekonomiku, ale i s hodnocením situace ve světě, pokud jde o mezinárodní vztahy, bezpečnost, řešení konfliktů i řešení globálních problémů v oblasti životního prostředí. Zároveň hodnocení všech zkoumaných aktérů, pokud jde o jejich vliv na vývoj ekonomické situace ve světě, je poměrně silně korelováno mezi sebou. S výjimkou Ruska se hodnocení všech zkoumaných aktérů zlepšuje se zlepšujícím se hodnocením ekonomické situace v České republice a rovněž se zlepšujícím se subjektivním hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti. S výjimkou Číny a Ruska se hodnocení vždy zlepšuje při posunu ve směru od levice k pravici na pravolevé škále politické orientace. V případě Ruska je tomu naopak, tj. hodnocení se zlepšuje při posunu od pravice k levici. Z hlediska věku s jeho poklesem se zlepšuje hodnocení v případě EU, USA a Francie. Muži poněkud více než ženy pozitivně hodnotí působení Německa.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v19-06</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>8. - 17. 6. 2019</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1024</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>205</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PM.224; PM.225; PM.226</i>
<i>Kód tiskové zprávy:</i>	<i>pm190719</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>19. července 2019</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Jan Červenka</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

„Aktivita byla podpořena Strategii Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu "Globální konflikty a lokální souvislosti: kulturní a společenské výzvy".